

Contact

Driemaandelijks magazine van de stichting ESDA

- 02 Redactioneel Zelfportret
- 03 Overdenking Storm
- 04 Relaties Het Joodse bruidje
- 06 Dialoog De seizoenen van het leven
- 08 Op het achtergrond Binnenkijken bij de meester
- 10 Medisch Over het lichaam en de geest
- 12 Verdieping Verrassing!
- 15 Boekbespreking Eindelijk thuis – Henri Nouwen
- 16 Voedsel voor de geest De meerbedeelden
- 18 Groen! Een goede gewoonte
- 19 Ten slotte Alleen met Jezus
- 20 ESDA Contactgegevens

Rembrandt.

Verrassing!

VERRASSING!
Tom de Bruin

In een *Contact* vol Rembrandt, kom je opeens een pagina tegen die anders is. Geen Rembrandt, maar een leerling van hem ... en een modern schilderij. Net als *Contact* zit de Bijbel vol met zulke verrassing. Vreemde verhalen die niet lijken te passen. Maar ook die verhalen hebben hun doel.

In Exodus 4:24–25 komen we zo’n vreemd verhaal tegen. Mozes is weggegaan uit Egypte, is getrouwd met Sippora, is gekozen door God om de Israëlieten te bevrijden, en is terug op weg naar Egypte en zijn broer. Hij gaat zijn roeping vervullen. Onderweg gebeurt iets heel vreemds. Terwijl Mozes, Sippora, zijn kinderen, en de rest van zijn reisgezelschap slapen, komt de Heer. De Heer wil Mozes doden. De Bijbel geeft geen reden, zegt niet wat Mozes nu opeens verkeerd heeft gedaan, maar zegt alleen dat Mozes gedood zal worden door God.

Bloedbruidegom

Het voelt een beetje vreemd dat God Mozes kiest om de Israëlieten te bevrijden, en dan in een adem door probeert hem te vermoorden. Toch is dat voor mij niet het vreemdste van dit verhaal. Sippora pakt een scherpe steen en besnijdt haar zoon. Ze pakt het bloedige stukje huid, raakt Mozes’ voeten aan en noemt hem bloedbruidegom. Dan laat de Heer hem met rust. Exodus maakt er verder geen woord aan vuil, en Mozes gaat verder alsof er niets gebeurd is.

God doorsnijdt de schets

In een schets van een van Rembrandts leerlingen (zie pagina 14) zien we dit intrigerende verhaal afgebeeld. Precies het verrassingsmoment is getekend. Duidelijk zijn de twee werelden van het verhaal. Je ziet meteen een sereen landschap met huisje, boompje, beestje. De ezel lijkt totaal onverst en onbezorgd door de heftige strijd die op nog geen meter van hem vandaan plaatsvindt. Recht door de schets snijdt een rookkolom, God zelve. Op precies dezelfde manier waarop dit moeilijke verhaal het

© David C. Hancock,
*God Meets Moses
on the Way to Egypt*,
2003, Aquarel op
papier.

School van Rembrandt,
*De Engel des Heren
 valt Mozes aan en
 Sippora besnijdt haar
 zoon om Gods toorn te
 verzachten*, 17e eeuw,
 pen en inkt, aquarel
 op papier.

positieve en goede reddingsverhaal van Exodus doorsnijdt, snijdt God in de schets. In deze schets is te zien welke emoties Mozes heeft doorgemaakt. Angst, verrassing, schok. Net als wij als bijbellezers geschokt zijn door het verhaal zelf. De reactie van Sippora laat deze leerling van Rembrandt niet zien. Het meest schokkende laat hij weg. Het schilderij van Hancock (zie pagina 12), daarentegen, laat niets aan de verbeelding over.

Collectie vlakken en kleuren

Mozes zweeft als een ongeboren kind in het donker. Hij lijkt net gewekt, maar tot meer dan verwacht. Hij ziet nu opeens hoe ondoorgrondelijk God is, die geen mens is, geen rookkolom, maar een onbegrijpelijke collectie vlakken en kleuren. Een collectie fragmenten, die wij als mens nooit zullen doorgronden. Mozes is verwonderd over God, maar ook bang. Mozes snapt nu hoe gevaarlijk het is om Gods spreekbuis te zijn. Niet alleen Mozes' leven zal ingrijpend veranderen, ook Sippora schrikt wakker tot een nieuw leven. Ze is zo geschrokken dat

ze niets meer is dan een gillende geest. En tussen haar witheid en Mozes' donkere achtergrond staat alleen het bloed van hun kind. Het bloed dat letterlijk tussen hen staat, maar hen ook verbindt als bloedbruid en -bruidegom. Het bloed van de besnijdenis, het teken van verbond tussen God en mens (Genesis 17:9–14). Bloed dat binnenkort in Egypte het teken van redding zal zijn in de laatste plaag (Exodus 12:21–23).

God openbaart zichzelf

Uiteindelijk is het verhaal minder vreemd dan eerst gedacht. Net als Jakob mag Mozes 's nachts met God worstelen en God beter leren kennen. Als Gods profeet, die namens God zal spreken, openbaart God zichzelf aan Mozes. Mozes die twijfelde over zijn roeping, die nog worstelde met zijn plek in de wereld, die zijn oudste zoon nog niet volgens het verbond heeft besneden, ziet God voor wie hij is. Mozes kent God. En zijn leven, en dat van zijn familie, is nooit meer hetzelfde.

Boekbespreking

Eindelijk thuis – Henri Nouwen

Ongeveer een jaar voor zijn dood in 1669 schilderde Rembrandt van Rijn het beroemde doek *De Terugkeer van de Verloren Zoon*. Het schilderij van ruim twee bij twee meter werd in 1766 aangekocht door Catherina de Grote. Het bevindt zich sindsdien in de Hermitage in St. Petersburg.

Henri Nouwen (1932–1996) was een van oorsprong Nederlandse katholieke priester. Hij zag in 1983 voor de eerste keer een reproductie van het schilderij. Sindsdien liet het ontroerende beeld van de vader die zijn 'verloren' zoon bij zijn terugkeer zegent hem niet meer los. Het lukte hem om in 1986 de Hermitage te bezoeken en het schilderij urenlang van nabij te bekijken.

Radicale wending

Een aantal jaren later schreef Nouwen een boek over de invloed die het schilderij op zijn leven heeft gehad. Het speelde een belangrijke rol in zijn besluit om zijn bestaan een radicale wending te geven. Nouwen had zich ontwikkeld tot een prominent docent aan de Amerikaanse Harvard Universiteit. Hij gaf lezingen op allerlei plaatsen in de wereld en was de auteur van vele boeken. Maar hij kwam tot de conclusie dat dit alles hem niet beviel. In 1986 nam hij zijn intrek in de *L'Arche Daybreak* gemeenschap in de omgeving van Toronto. Daar gaf hij tot zijn dood in 1996 een nieuwe vervulling aan zijn leven als pastor van de mensen met een verstandelijke beperking en hun verzorgers die daar woonden.

Afgedwaald

Nouwen meende in het schilderij iets van de tragiek van Rembrandts leven te ontdekken. Maar het belangrijkste was dat hij zichzelf kon identificeren met de hoofdpersonen van het schilderij. Net als de jongste zoon was hij in zijn leven van huis afgedwaald 'naar een ver land'. Deze zoon had zijn vaderlijk huis verlaten, maar besloot op een gegeven moment terug te gaan en aan de lange, moeilijke terugreis te beginnen. Net als de jongste zoon raakte Nouwen er ook steeds meer van overtuigd dat hij gehoor moest geven aan dat diepe verlangen om echt 'thuis' te komen.

Parallellen

Maar Nouwen zag ook een parallel tussen zichzelf en de houding van de oudste zoon, die vol wrok reageerde op de liefde van de vader. Hij wordt op het schilderij door Rembrandt heel afstandelijk uitgebeeld.

Allemaal moeten we worden als de liefdevolle vader

Vervolgens vertelt Nouwen in dit boek over de parallel tussen hemzelf en de vader. Zonen, zegt hij, moeten vaders worden en zover komen dat zij niet alleen zegen ontvangen, maar ook anderen zegenen. De handen van de vader—van de goddelijke Vader—zijn onze handen!

Diepgang

Dit boek is niet ingewikkeld en bevat geen technische theologische termen. Maar het is wel een boek met diepgang. Nouwen stelt zich heel kwetsbaar op en nodigt ook ons uit dat te doen. Allemaal, zegt Nouwen, lijken we in bepaalde opzichten op de jongste zoon, die terug moet komen 'uit een ver land'. En allemaal zijn we vaak als de met wrok vervulde, oordelende, oudste zoon. En allemaal moeten we worden als de liefdevolle vader. 'De vaderhanden die vergeven, troosten, helen en een feestmaal aanbieden, moeten onze eigen handen worden' (blz. 145).

BOEKBESPREKING
 Reinder Bruinsma

Henri Nouwen,
Eindelijk thuis.
*Gedachten bij
 Rembrandts 'De terug-
 keer van de verloren
 zoon'*, Uitgave Terra-
 Lannoo 2011,
 ISBN 9789020999792
 € 15,99

